

Prodaja Nove KBM

Zasl. Prof. dr. Peter Glavič

NKBM je dokončno prodana finančnemu skladu Apollo iz ameriške davčne oaze Delaware in Evropski banki za obnovo in razvoj (EBRD – od leta 2014 v njej službuje tudi državni sekretar na ministrstvu za finance (MF), ki je operativno vodil razlastitev delničarjev slovenskih bank. Neposredni lastnik NKBM je sedaj poštni predal, lani ustanovljeno podjetje Biser Bidco iz Luksemburga, brez zaposlenih in z 12.500 evri osnovnega kapitala. Leta 1996 je država uničila vzajemne sklade Proficia Dadas, ker so imeli več kot 15 odstotkov nekaterih naših podjetij, sedaj 80 odstotkov NKBM v lasti tujega sklada ni problem. Banka Slovenije (BS) je investicijskim skladom še leta 2009 odklanjala dovoljenja za nakupe naših bank in ni sprejemala prodaj preko podružnic v davčnih oazah. Pod novim guvernerjem, ki je bil svetovalec Svetovne banke, EBRD in Mednarodnega denarnega sklada (IMF), je seveda vse drugače!

S prodajo NKBM je odpovedala pravna država. Prodano je bilo premoženje, za katerega obstoji utemeljen sum, da je bilo protipravno odtujeno sto tisoč neposrednim lastnikom in 400 tisoč posrednim (preko skladov, zavarovalnic in podjetij). Država je banko prodala, čeprav sodni proces na Ustavnem sodišču (US), ki ga je sprožilo Vseslovensko združenje malih delničarjev, še ni končan. Sodišče EU, ki ga je naše US vključilo v razsojanje, že ima mnenje svojega generalnega pravobranilca, da Sporočilo Evropske komisije (EK) o bančništvu, na katerem je slonela razlastitev lastnikov delnic NKBM, za Slovenijo ni bilo zavezujoče – ni bilo potrebno spreminjati zakona o bančništvu ter razlastiti imetnikov delnic in podrejenih obveznic banke. Tega ni storila nobena država EU. Avstrijski finančni minister je zavrnil razlastitev banke Hypo, ki je za razliko od slovenskih bank resnično imela negativen kapital; njihovo ustavno sodišče je zavrnitev potrdilo. Razumljivo, saj bi sicer uničili svoj kapitalski trg; gospodarstvo in država ne bi imela več domačega vira za financiranje razvoja.

Zahvaljujoč novinarjem, strokovnjakom in 'žvižgačem' je bil razkrit mehanizem 'kraje stoletja'. Septembra 2013 so bile vse domače banke plačilno sposobne in imele zadosten kapital za poslovanje v krizi. To so potrdila poročila bank in direktor Združenja bank Slovenije, dr. France Arhar.

Že leta 2012 je EK uspela v zakon o ukrepih za krepitev stabilnosti bank (ZUKSB) vsiliti 27. člen, ki vključuje ukrepe za pokritje izgub banke v breme imetnikov delnic banke in podrejenih obveznic. Pripravo zakona je vodil državni sekretar, ki je na MF prišel iz Evropske centralne banke in se je potem spet vrnil vanjo. Zakon je bil sprejet 9 mesecev pred *Sporočilom* EK o uporabi pravil o državni pomoči bankam, na katero se je sklicevala vlada Bratuškove pri sprejemanju novele zakona o bančništvu (ZBan-1L) ter razlastitvam v NLB, NKBM, Abanke in kasneje tudi Celjski banki.

ZBan-1L so pisali na MF po nareku EK preko e-pošte in novembra 2013 legalizirali likvidacijsko vrednotenje delujočih podjetij 'ob predpostavki nedelujočega podjetja', dodali razlastitev imetnikov delnic in podrejenih obveznic ter jim preprečili tožbo proti izrednim ukrepom v odločbi BS, ne da bi poslanci to opazili. Čeprav jih je veto Državnega sveta opozoril na nevarnosti, so se vseeno odločili, da uničijo domači kapitalski trg. S sklepom o »odtujitvi« 15 državnih podjetij iz junija 2013 so začeli z uničujočo razprodajo podržavljenega družbenega in zasebnega premoženja. Z vsako prodajo so oškodovani tudi manjšinski delničarji podjetja, da ne pišemo o odpuščenih delavcih, zmanjšanih podporah občinam in društvom ter o upadajočih zaposlitvah od raziskovalcev in ekonomistov do dobro plačanih nadzornikov in direktorjev.

Slovenija je z zadolževanjem gospodarstva v letih 2005–2008 in države v obdobju 2009–2013 padla v dolžniško past, ki so jo neuki politiki še poglobljali. Tuji kapital je hitro zaznal priložnost, da se polasti premoženja dotlej uspešne države. Pri tem je dobil polno podporo in dejavno pomoč bruseljske birokracije, ki je Slovenijo predstavila iz severozahodnega v jugovzhodni del EU. Po sprejetju zgoraj omenjenega ZUKSB je vlada Bratuškove politiko prenosa domačega kapitala v tuje roke udejanjila. Primer Nove KBM je zelo nazoren. Po navodilih uradnikov iz EK je država najprej iztislila druge delničarje iz lastništva. To je storila tako, da je 100 milijonov evrov svojih obveznic iz jeseni 2012 spremenila v delnice po ceni 1 evro, tedanji lastniki so jih kupovali po 27 evrov in po 19,6 evra. Nato je na zahtevo EK zaračunala za obveznice visoko obrestno mero in tako izračunane obresti spremenila v svoje delnice po 1,3 centa za delnico. S tem je povečala število delnic od 39 milijonov na 323 milijonov in lastništvo banke povečala od 51 na 94 odstotkov. Na skupščini junija 2013 je drugim delničarjem v nasprotju z ustavo, zakoni in s Povzetkom prospekta o prodaji delnic iz leta 2007 prepovedala dokapitalizacijo.

V naslednji fazi je EK zahtevala, da je BS morala najeti tuje družbe, katerih naloga je bila računsko izničiti pozitivni kapital v domačih bankah. Te družbe niso bile revizijske temveč svetovalne, da se jim ni bilo potrebno držati mednarodnih računovodskih standardov. Lastnike so lahko razlastili le, če so najprej izničili pozitivni kapital. To so napravili z z 'domnevnim likvidacijskim vrednotenjem sredstev'. Svetovalci so delali po navodilih, ki jih je MF dobivalo od EK, sprejela vlada in potrdil Državni zbor, udejanjila jih je BS. Zanje smo plačali po 4000 evrov na dan, skupaj 31 milijonov evrov, toliko kot Španija s 47 milijoni prebivalcev. Svetovalne družbe so vedele, da delajo v nasprotju s pravili, zato so sporne cenitve premoženja bank v poročilih zavarovale z izjavo o ne-prezemanju odgovornosti za rezultate pregleda in za izgube tretjim osebam.

Tako se je ocenjeni kapital v slovenskih bankah na isti dan (30. 9. 2013) navidezno skrčil za 2,9 milijarde evrov. Po poročilih bank je bil v vseh bankah pozitiven, po opravljenih 'navideznih likvidacijskih vrednotenjih' pa 'ravno prav' negativen. V primeru NKBM je bil po mednarodnih računovodskih standardih +246 milijonov evrov, po likvidacijskem vrednotenju sredstev banke pa naj bi bil –232 milijonov evrov. BS je v odločbi o izrednih ukrepih napisala, da bi bilo potrebno oblikovati dodatne oslabitve in rezervacije za 'slabe kredite' v višini 457 milijonov evrov, skupaj v letu 2013 kar 721 milijonov evrov. Skupaj z oslabitvami iz leta 2012 so te dosegle 78 odstotkov vrednosti vseh kreditov pravnim osebam (1,9 milijarde evrov). Znižali so celo ceno slovenskih državnih obveznic.

Vzemimo npr. izničenje delnic Letrike, ki so bile zavarovanje za kredit Celjske borzne hiše (v stečaju) – razvrednotili so jih na 10,5 evra (ko so jih na borzi kupovali po 33 evrov); razliko 22,5 evra (skupaj 3,6 milijona evrov), so izkazali kot izgubo banke in delničarjem znižali premoženje v NKBM; delnice

so nato prenesli na 'slabo banko' in čez pol leta prodali nemškemu Mahleju po 6,4-kratni ceni (67,1 evra za delnico), z 9 milijoni evrov odtujenega 'dobička' oz. izgube za banko in lastnike. Podobno so napravili z zastavljenimi delnicami Pivovarne Laško in Radenske (46 milijonov evrov dobička za DUTB oz. izgube za NKBM in njene lastnike), ACH, Polzele, Elana in Adrie Airways (45 milijonov evrov) idr. Na slabo banko so dejansko prenašali zavarovanja za slabe kredit – razprodaja dobrih podjetij in bank je bil glavni cilj celotne operacije. Podobno metodo so uporabili pri uničevanju premoženja v Adriji Airways (Tajnikar, Delo 21. 2. 2015).

Druga metoda za zniževanje cene zavarovanj in s tem povečevanjem izgub v obliki oslabitev je bilo ocenjevanje nepremičnin. Samo 5 odstotkov so jih ocenili z metodo ogleda, 20 odstotkov z vožnjo mimo njih in 75 odstotkov kar na prenosnem računalniku. Podatki Geološke uprave (GURS) in bank jih niso zanimali. Tako so npr. najeti tuji študenti z metodo ocenjevanja iz mimo vozečega avtomobila 160 stanovanj v sosiski na obali ocenili na 600 tisoč evrov oziroma 3.750 evrov za vsako stanovanje. Na nepravilnosti pri ocenjevanju sta pravočasno opozorila profesorja Igor Masten in Jože P. Damjan na osnovi pričevanja očitovca, 13. 12. 2013 ju je povzel Borut Mekina v Mladini, vendar brez uspeha. Prof. Ribnikar je v tem članku opozoril na ozadje celotne aktivnosti – razprodajo slovenskega premoženja. Vlada se torej ne more izgovarjati, da za prevare ni vedela.

Ko so bili dotedanji lastniki z zgoraj opisanimi mahinacijami izbrisani, je bilo potrebno za bodočega tujega kupca v banko spraviti čim več državnega kapitala. To so napravili s stresnimi testi. BS jih je 'od spodaj navzgor' opravila sama v začetku leta 2013. Maja 2013 je objavila: »Po osnovnem scenariju bi do leta 2014 primanjkljaj kapitala za doseganje minimalne kapitalske ustreznosti vseh bank in hranilnic znašal 228 milijonov evrov.« Konec leta 2013 opravljeni stresni testi firme Oliver Wyman za samo 8 bank so pokazali po enakem scenariju 4.046 milijonov evrov primanjkljaja kapitala do leta 2015! Razlika je nastala zato, ker je BS realno napovedala medletna gibanje bruto domačega proizvoda (BDP) za osnovni scenarij (v odstotkih: -1,9 v letu 2013 in +0,5 v letu 2014), Wyman pa je v ta namen vzel črnogledne ocene EK (-2,7 v letu 2013, -1,5 v letu 2014 in +0,5 v letu 2015), čeprav so bili jeseni 2013 že znani podatki o rasti BDP. Dejanske medletne rasti so bile: -1,1 v letu 2013, +3,0 v letu 2014 in +2,9 v letu 2015.

Podobno zgrešene so bile tudi napovedi gibanj cen stanovanjskih nepremičnin, stopnje brezposelnosti, donosnosti državnih obveznic itd. BS je kljub svojim izračunom in očitno napačnimi predpostavkami, vzela za dokapitalizacijo Wymanove cenitve in država je NKBM dokapitalizirala z 870 milijoni evrov. NKBM je dobila od DUTB še 'kupnino' za razvrednotena in prenešene slabe kredite in zavarovanja v višini 388 milijonov evrov in obresti zanj, obdržala pa je še razvrednotene državne obveznice. Zato ne preseneča visoka kapitalska ustreznost banke, ki je noro presegala zahtevanih 9 odstotkov (ali 6 odstotkov med krizo) – takoj po dokapitalizaciji je znašala 20,5 odstotka, koncem leta 2015, po dobljeni 'kupnini' pa celo 28,1 odstotka. Previsoka vložena sredstva so bila s prodajo NKBM podarjena kupcema.

BS je tudi za ponovne stresne teste v letu 2014 trdila, da je »uporabila makroekonomske napovedi EK, enake za vse države EU.« Dejansko je Evropska centralna banka pri 11 od 18 članic evrskega območja odstopala od spomladanske napovedi EK: pri štirih je bila spremenjena navzgor (za 0,1–0,4 odstotka), pri petih za 0,1–0,4 odstotka navzdol, le pri Sloveniji daleč in najbolj izrazito na slabše (-0,9 odstotka), čeprav so zadnji podatki za Slovenijo že potrdili najvišjo rast v EU. Manipulacija je imela namen upravičiti razlastitve bank v letu 2013 in Banke Celje v letu 2014 ter preprečiti izplačilo dividend za leto 2014 – dobil naj bi jih novi kupec.

EK to ni bilo dovolj, zato je z uničujočimi 16 krovnimi zahtevami NKBM prisilila v zniževanje obsega poslovanja (depozitov in kreditov) ter razprodajo premoženja. Na ta način je EK posredno omogočila pomoč tujim bankam v Sloveniji (tem je državna pomoč očitno dovoljena?!) in znižala cene državnim bankam, zlasti še pod pritiskom obvezne prodaje do konca 2016. Kako je vlada lahko pristala na tako uničujoče pogoje dokapitalizacije bank?

Bruseljski Inštitut Bruegel je objavil rezultate primerjalne analize za 15 slabih bank v 13 državah, po katerih je Slovenija dala slabi banki največji, 71 odstotni popust za 'slabe terjatve' bank in za navrh še vsa zavarovanja za njih – razlika je bila odtujena bankam in njihovim lastnikom. Bruegel navaja, da so popuste dobile le slabe banke, ki so pretežno v zasebnih rokah. Tiste, ki so v državnih (kot slovenska), so slabe terjatve prenašale po knjigovodskih cenah, brez popustov, ali pa prenosov sploh ni bilo. Evropske države se zavedajo izrednega pomena domačih vlagateljev, vzajemnih skladov in kapitalskega trga (borze). Slovenske oblasti se za silo zavedajo samo pomena hranilnih vlog.

Cerarjeva vlada je Skupino NKBM prodala za 250 milijonov evrov, ko je bilo decembra 2015 v njej 623 milijonov evrov celotnega kapitala ter 748 milijonov evrov oslabitev in rezervacij pri 759 milijonih evrov vseh kreditov podjetjem. Od vseh kreditov je bilo zapadlih terjatev (nad 90 dni) pri podjetjih za 537 milijonov evrov in pri gospodinjstvih za 74 milijonov evrov, vendar je bilo poleg že omenjenih oslabitev še za 2.338 milijonov evrov zavarovanj. V drugih državah nekdanje Jugoslavije je bilo samo še za 6 milijonov evrov terjatev – očitno so bile vse druge že poračunane. Skupaj je bilo torej v banki 1,2 milijarde kapitala, petkratnik prodajne cene. Od tega je bilo 323 milijonov evrov denarnih sredstev in depozitov v BS. Poleg tega so v NKBM še podcenjene državne obveznice. Kupca sta si lahko takoj izplačala vso kupnino in banka nemoteno dela naprej. Država je NKBM s Pošno banko vred praktično podarila tujcem.

Tudi tokrat so bili politiki pravočasno opozorjeni na nerealno ceno, po kateri so nameravali prodati NKBM. Vlada trdi, da je bila prodaja banke potrebna, ker je Slovenija EU to obljubila. Ni res – Portugalska, ki je za razliko od nas dobila pomoč EU, je odklonila prodajo svoje Novo Banco istemu Apollu zaradi prenizke cene. Cerar in Mramor pa: »Prodaja NKBM je dobra novica«, čeprav US še ni odločilo, čigava je. Dobički NKBM se bodo odlivali v Luksemburg, tam bo ostal tudi davek na dobiček. V davčne oaze se selijo tudi druga prodana podjetja (Adria Airways, Elan, tretjina Mercatorja, MPM Engineering). Proračun bo vse revnejši, vse manj bo sredstev za občine, šolstvo, zdravstvo, kulturo, socialo in pokojnine. »Potrebno bo« prodati še infrastrukturo (elektrogospodarstvo, Luko Koper, železnice in ceste) ter javni sektor (zdravstvo, šolstvo, domove za starostnike itd.); plačevali bomo šolnine, zdravstvene preglede in zdravila, kultura bo samo za bogatejše.

Objavljeno 1. junija, 2016